

Ženy platia aj viac ako 400 eur za interrupciu

Podmienkou práva na zdravie je, aby ženy mali včasný prístup k bezpečným, finančne dostupným a kvalitným službám umelého prerušenia tehotenstva (UPT). **Akékoľvek prekážky v prístupe k interrupciám:**

 **OHROZUJÚ ZDRAVIE
A ŽIVOTY ŽIEN**

 **POSILŇUJÚ NEROVNOSŤ,
DISKRIMINÁCIU
A CHUDOBU ŽIEN**

 **PORUŠUJÚ CELÉ SPEKTRUM ICH
ĽUDSKÝCH PRÁV**

Obmedzovanie prístupu k interrupciám môže viesť k ich oneskorenému poskytnutiu alebo k vykonaniu v nebezpečných podmienkach a nebezpečnými spôsobmi.

O dostupnosti interrupcií na Slovensku

“

Ako rozvedená matka dvoch detí, ktoré nadovšetko milujem, a s hypotékou na krku v hlavnom meste, som nemohla mať ďalšie dieťa sama. Prepadli by sme sa do biedy, prišli o byt.

respondentka prieskumu
Možnosti voľby, 2021

“

Pokusy o samovoľný potrat ... horúce vane, konzumácia alkoholu a iné z internetu vyčítané blbosti.

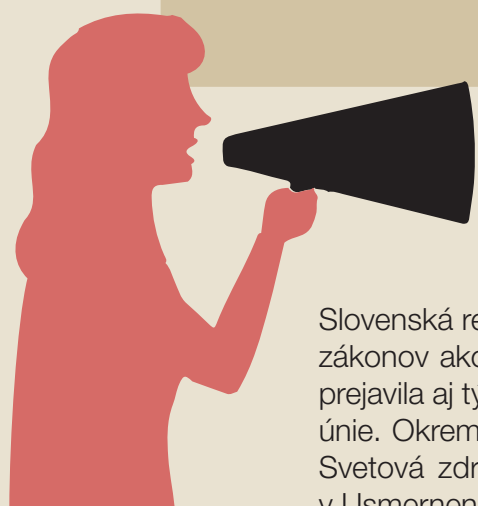
respondentka prieskumu Možnosti
voľby, 2021

“

Mala som 16 a nemala som gynekológa ani gynekologičku, doma to nemohli vedieť, potrat som podstupovala tajne a po "svojom" (...)

respondentka prieskumu
Možnosti voľby, 2021

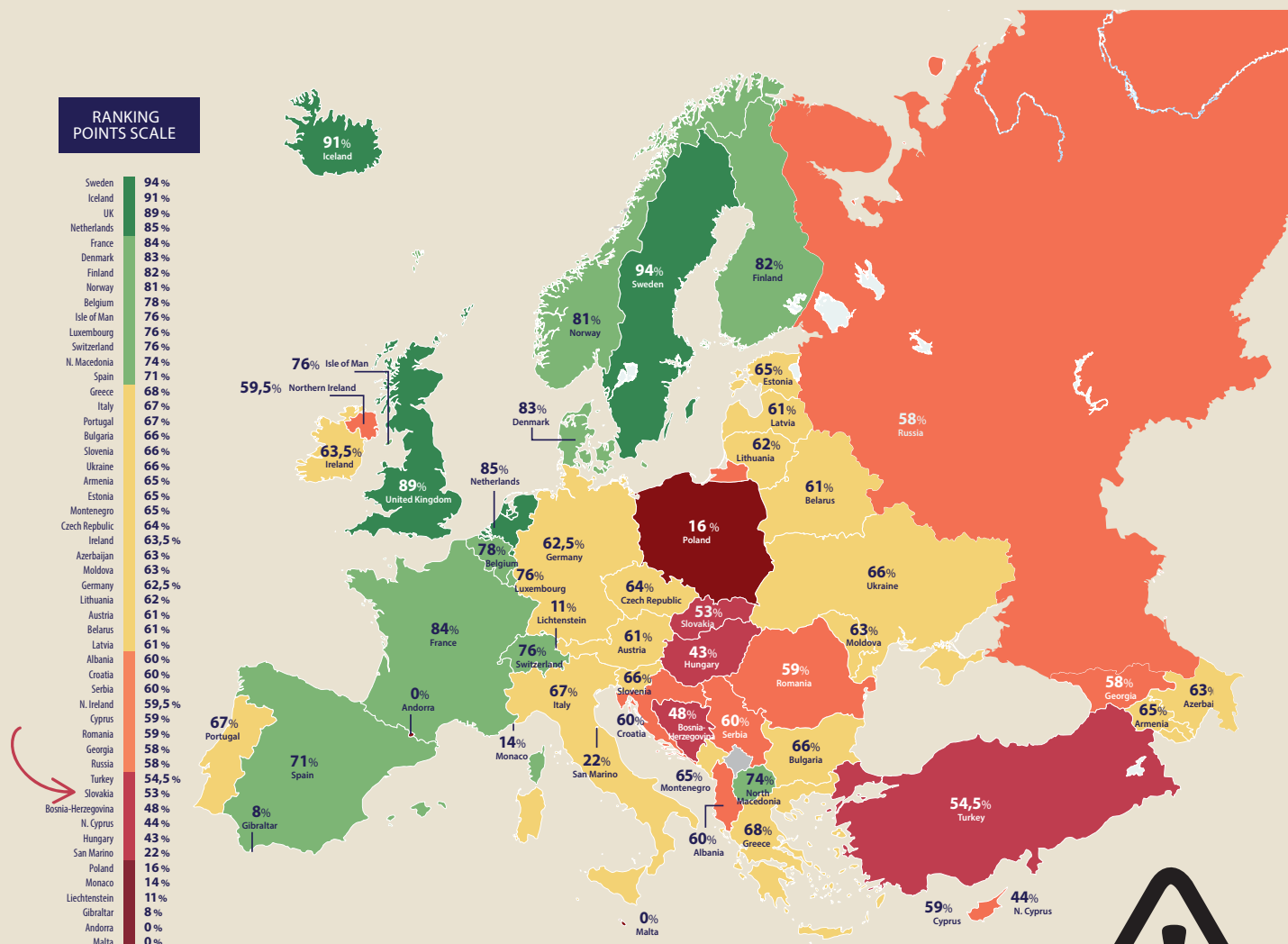
Slovenská republika sa k ochrane reprodukčných práv prihlásila prostredníctvom Ústavy, zákonov ako aj ratifikáciou medzinárodných dohovorov. Vôľu presadzovať ich do praxe prejavila aj tým, že sa dobrovoľne stala členskou krajinou OSN, Rady Európy a Európskej únie. Okrem ľudskoprávných autorít, chránia reprodukčné práva aj lekárske – napríklad Svetová zdravotnícka organizácia, ktorá ľudskoprávne a zdravotné štandardy zhrnula v Usmernení k interrupnej starostlivosti (WHO, 2022, Abortion care guidance).

AKO CHRÁNI SLOVENSKÁ REPUBLIKA PRÁVO ŽIEN NA ZDRAVIE?

Porovnávaci rebríček politik v oblasti poskytovania interrupcií:

Slovensko patrí k najhorším krajinám v Európe

Zdroj: *European Abortion Policies Atlas 2021*. Dostupné na: <https://www.ippfen.org/resource/european-abortion-policies-atlas>

Podľa *European Abortion Policies Atlas* je Slovensko 43. najhoršou krajinou v Európe v poskytovaní interrupčnej zdravotnej starostlivosti. Celkovo sa hodnotí 52 krajín.

43. z 52

Prieskum Možnosti voľby potvrdil, že ženy na Slovensku čelia viacnásobným prekážkam v prístupe k bezpečnej interrupcii. Patrí k nim nedostatok informácií, povinné čakacie doby, nedostupnosť služieb v okolí ich bydliska, vysoká cena, nemožnosť podstúpiť liekovú formu interrupcie či odmietanie poskytovať služby reprodukčného zdravia z dôvodu náboženského presvedčenia (tzv. výhrada vo svedomí).

Núti ich to k odchodu za touto službou reprodukčného zdravia do zahraničia, k zadlžovaniu sa, k nebezpečným pokusom vyvolať si spontánny potrat. Prekážky vyvolávajú v ženách pocity bezmocnosti a zúfalstva.

Hlasy žien

„Ja som už rozmýšľala nad tým, či vyskočím z okna, alebo nad smrťou som rozmýšľala, alebo ako si ublížiť tým, že by som len prišla o dieťa, aby som ja prežila, aby som sa mohla o to svoje terajšie dieťa starať ďalej, lebo v podstate o to, čo mám už, postarať by som sa chcela. Fakt, to už boli také myšlienky, že ja by som sa bola schopná sa zabiť, len aby som nemala to dieťa“

Timea, 33 rokov

INTERRUPCIA

**Prekážky vyhávajú ženy za hranice Slovenska.
Až 15 % žien za ňou vycestovalo do zahraničia.**

AKÉ PREKÁŽKY MUSIA ŽENY PREKONÁVAŤ?

DOSTUPNOSŤ INFORMÁCIÍ

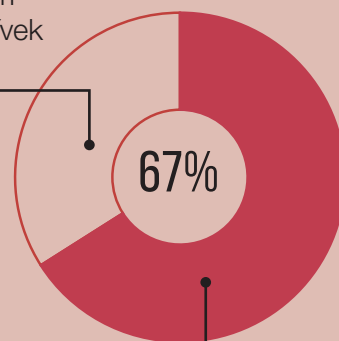
Až 67% žien, ktoré podstúpili interrupciu, uviedlo, že im chýbali informácie, a to predovšetkým informácie o zariadeniach, kde sa interrupcie poskytujú, o formách, akými ich vykonávajú a o poplatkoch.

“

Je to tabu. Žiadna nemocnica neinformuje na stránke o interrupciách, iba súkromné, aj to len čiastkovo.

„Keď ste plánovali interrupciu, mali ste problém dostať sa k niektorým informáciám?“ (v %)

Nemala som problém dostať sa k akýmkoľvek informáciám

Chýbali mi niektoré informácie

ODPORÚČANIA

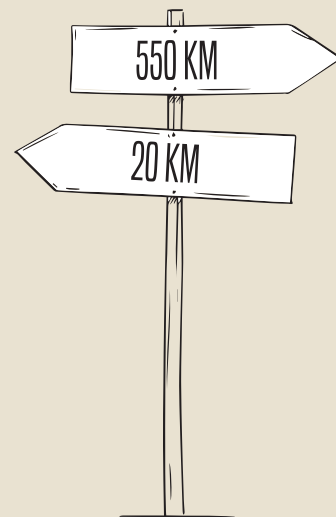

Zabezpečiť dostupnosť informácií zavedením a dozorovaním verejne dostupného registra zdravotníckych zariadení poskytujúcich interrupcie a iné služby reprodukčného zdravia vrátane zabezpečenia rešpektujúcej a na vedeckých dôkazoch založenej podpory ženám, ktoré chcú takúto službu vyhľadať.

DOSTUPNOSŤ SLUŽIEB

Až 38 % žien malo skúsenosť s prekážkami a bariérami v prístupe k interrupcii:

museli vycestovať 20 až 550 km, pretože v ich okolí sa interrupcie nevykonávali, odmietli im vykonať interrupciu či súvisiace vyšetrenia, museli zariadenie kontaktovať opakovane, lebo sa nevedeli spojiť ai.

ODMIETANIE SLUŽIEB REPRODUKČNÉHO ZDRAVIA Z DÔVODU NÁBOŽENSKÉHO PRESVEDČENIA, TZV. „VÝHRADA VO SVEDOMÍ“

S tzv. „výhradou vo svedomí“ od poskytovateľov služieb reprodukčného zdravia sa pri interrupcii **stretla každá štvrtá žena (25%)**. Odmietli im poskytnúť informácie, vypísať žiadosť, vykonať predoperačné vyšetrenia či vykonať interrupciu. Niektoré čelili situácii, kedy interrupciu odmietalo vykonať celé zariadenie. Ženy tak museli vyhľadať službu v zahraničí, zmeniť rýchlo gynekológa či gynekologičku alebo hľadať iné zariadenie, kde interrupcie vykonávajú. Zažívali stres, poníženie, strach a emočné vypätie.

“

Primár bol veľmi nepríjemný a rázne sa ohradzoval voči môjmu rozhodnutiu. Interrupciu som podstupovala zo zdravotných dôvodov, čo mu nestačilo ako dôvod. Bolo to extrémne nepríjemné.

“

Gynekologička sa správala veľmi odmerane. Nečudujem sa, že mladé dievčatá si siahnu na život alebo skončia na psychiatrii. Informácie mi neboli zo strany gynekologičky poskytnuté absolútne žiadne, iba vyčítavé a nenávisťné pohľady.

S tzv. „výhradou vo svedomí“ sa stretla

1 zo **4**
ŽIEN

ODPORÚČANIA

Zabezpečiť adekvátnu geografickú dostupnosť zariadení, ktoré vykonávajú aj interrupcie na vlastnú žiadosť vo všetkých krajoch.

Zabezpečiť, aby v prípade odmietania poskytnutia zdravotnej starostlivosti zo strany individuálnych zdravotníckych pracovníčok a pracovníkov boli prijaté opatrenia, ktoré zaručia, že zdravotnícke zariadenie bude musieť zabezpečiť služby lekárky alebo lekára, ktorý danú starostlivosť poskytuje.

MEDIKAMENTÓZNA (TABLETKOVÁ) INTERRUPCIA

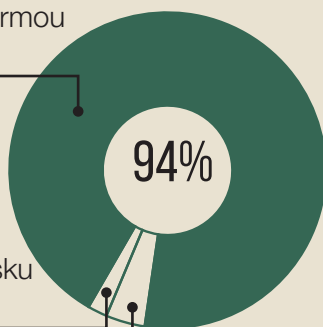
Až 94% žien z výskumu o dostupnosti antikoncepcie by privítalo, aby existovala možnosť výberu medzi medikamentóznou a chirurgickou formou interrupcie.

„Na Slovensku je v súčasnosti možné podstúpiť iba chirurgickú formu interrupcie, nie tabletkovú formu. Čo si o tom myslíte?“ (v %)

Ženy by mali mať na výber medzi tabletkovou a chirurgickou formou interrupcie (94%)

Podľa mňa je v poriadku, že tabletkovú formu na Slovensku neumožňujeme (2%)

Neviem posúdiť (4%)

“

Zároveň by mala byť dostupná tá tabletková ako je v Rakúsku a v ostatných normálnych demokratických krajinách. A čokoľvek iné je pre mňa neprípustné.
Darina

Tabletkovej forme by tiež dali prednosť

3 zo 4 ŽIEN

ktoré interrupciu podstúpili

ODPORÚČANIA

Sprístupniť najmodernejšie formy výkonu interrupcie, vrátane medikamentóznej interrupcie.

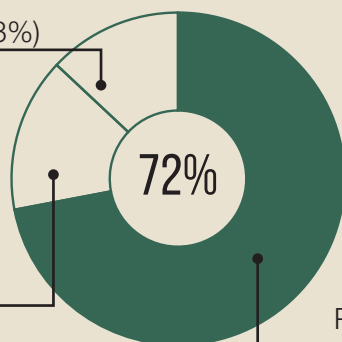
POVINNÁ ČAKACIA DOBA A OSTATNÉ PRIEŤAHY V PRÍSTUPE K INTERRUPCIÍ

Povinná čakacia doba pred interrupciou zasiahla až 65% žien. Najčastejšie ju považovali za zbytočné čakanie, keďže boli pevne rozhodnuté. Ďalšie to čakanie stresovalo, pretože chceli mať zákrok čím skôr za sebou. Iné sa dostali do časovej tiesne blížiac sa k 12-týždňovej lehote, dokedy možno interrupciu podstúpiť na žiadosť, a iné mali extra výdavky, lebo museli opakovane vycestovať.

„Ženy musia čakať minimálne 48 hodín na zákrok, odkedy ich lekár poučil o interrupcii a odoslal o tom hlásenie. Čo si o tom myslíte?“ (v %)

Neviem posúdiť (13%)

Povinnosť čakať 48 hodín je v poriadku, mala by sa zachovať (15%)

Povinné čakacie lehoty by sa mali zrušiť (72%)

Až 72 % žien, ktoré postúpili interrupcii si želá zrušenie povinnej čakacej doby.

“

Ja som nevedela, že je nejaká čakacia doba, oni mi len dali termín o dva dni. Chcela som to mať za sebou. Bolo to hrozne náročné. Mala som pocit, že mi len uniká čas, lebo som vedela že som aj tak rozhodnutá. Je to veľmi ťažké, tá čakacia doba. Potom mi zavolali a posunuli to o ešte o 1 deň. No a ja sa som v tej chvíli skoro zrútila, že ďalší deň čakať, preboha, že ako to zvládnem. Ja som vtedy skoro odpadla.

Jarmila, interrupcia vo veku 24 rokov, Slovensko

ODPORÚČANIA

Zrušiť povinnú čakaciu dobu pri prístupe k interrupcii.

FINANČNÁ (NE)DOSTUPNOSŤ INTERRUPCIÍ

Poplatky za interrupciu znamenajú pre 77% žien finančnú záťaž.

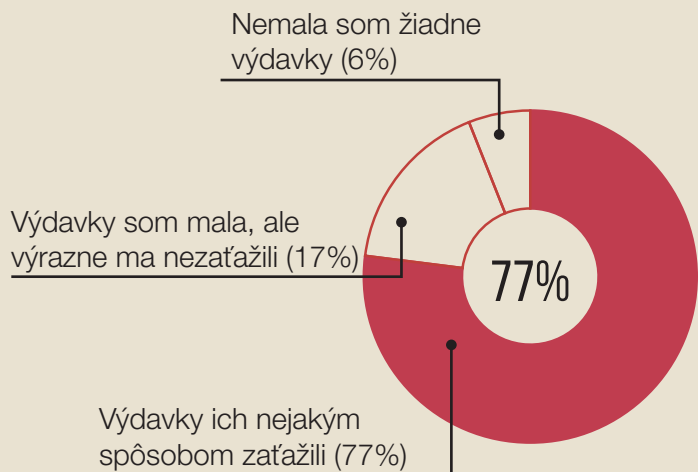
27% žien muselo siahnúť do finančnej rezervy,

26% si to nemohlo dovoliť a zákrok musel zaplatiť niekto blízky (partner, rodina, kamarátka),

12% žien sa zadlžilo a 10% muselo obmedziť iné výdavky v rodine.

„Ako Vás výdavky spojené s interrupciou zaťažili?“ (v %)

“

Na jednej klinike mi povedali, že to bude stáť 500-600 eur, tak som si to rýchlo rozmyslela a hľadala inú. Nakoniec som platila okolo 300 €. Ale mne na to dal ten priateľ, inak si to neviem predstaviť.

Jarmila, interrupcia vo veku 24 rokov na Slovensku

Absolútna väčšina žien, až 85%, si myslí, že interrupcia by mala byť hradená čiastočne alebo úplne zo zdravotného poistenia.

V prípadoch znásilnenia s tým súhlasí až 95% žien.

ODPORÚČANIA

Zabezpečiť bezplatný prístup k chirurgickej aj medikamentóznej interrupcii a k vyšetreniam s ňou spojenými.

KVALITA SLUŽIEB A REŠPEKTUJÚCI PRÍSTUP

Každá druhá žena (49%), ktorá podstúpila interrupciu, zakúsila negatívny prístup v zdravotníckom zariadení. Čelili nepríjemným poznámkam voči svojej osobe, zdravotnícky personál ich odhovárať od interrupcie, vnucoval im, aby si pozreli sono plodu a odozvy srdca alebo im po interrupcii odmietla gynekologická ambulancia ďalej poskytovať zdravotnú starostlivosť.

“

„Predtým zákrokom mi robili sono a tam chcela doktorka, aby som sa pozrela na monitor, že bábätku ako mu bije srdiečko a tak. To úplne ma zarazilo, lebo sa snažila vo mne vzbudiť pocit viny. Ďalej mala poznámky - no že ste už matka, že prečo, neni vám ľúto dieťaťka. Chcela ma odhovoriť, čakala že ma zlomí a rozhodnem sa, že nepôjdem na potrat“

Iveta, interrupcia vo veku 38, Slovensko

“

„Lekár sa ma začal vypytovať, že či podvádžam manžela, že či nemám to dieťa s niekým milencom alebo že či je manžel alkoholik alebo ma bije a takéto reči. Som si pomyslela: Ja som tu v brutálne zraniteľnom momente a vy mi idete toto rozprávať? Odtiaľ som odchádzala s plačom a úplne rozhodená.“

Silvia, nakoniec podstúpila interrupciu v Rakúsku

PREKÁŽKY V PRÍSTUPE K ANTIKONCEPCII ZVYŠUJÚ POČTY INTERRUPCIÍ

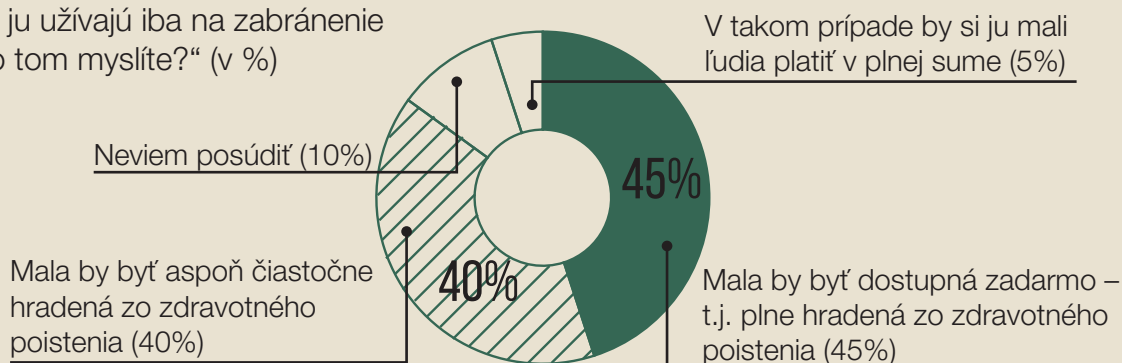
S prekážkami pri užívaní antikoncepcie sa stretlo 53% žien. Buď ich od používania odhovárať blízki, alebo si kvôli nedostatku financií museli vybrať lacnejšiu formu, iné si ju vôbec nemohli dovoliť.

Až 22 % žien sa v súvislosti s prístupom k antikoncepcii stretlo s tzv. výhradou vo svedomí. Buď im v lekárni odmietli vydať antikoncepciu alebo poskytnúť informácie o nej, iným v gynekologickej ambulancii odmietli antikoncepciu predpísať a poskytnúť informácie.

Ženy, ktoré kvôli nedostatku finančných prostriedkov museli prerušiť alebo obmedziť užívanie antikoncepcie, majú v porovnaní s ostatnými viac skúseností s interrupciami. Toto naznačuje, že nedostupnosť antikoncepcie vedie k nechceným tehotenstvám a antikoncepciu nahrádza interrupcia.

Väčšina žien sa priklonila k názoru, že poisťovne by mali participovať na úhrade antikoncepcie – aj v prípadoch bez zdravotných indikácií (85%).

„Na Slovensku musia ľudia za antikoncepciu platiť plnú sumu, ak ju užívajú iba na zabránenie otehotnenia. Čo si o tom myslíte?“ (v %)

Žiadala som môjho gynekológa o antikoncepciu ako liečbu dôsledkov myómov. Odmietol s tvrdením, že mám myslieť na tehotenstvo, lebo už mám tridsaťsedem rokov a žiadne dieťa.

Keďže som mala osemnásť a lekárke som povedala, že asi rok chodím s chlapcom a predpokladám, že budeme mať v lete sex, chcela som tabletky. Odpovedala mi, že sa nemám „kurviť“.

ODPORÚČANIA

Zabezpečiť prístup k bezplatnej antikoncepcii podľa vlastnej voľby, vrátane sterilizácie a vazektómie.

Zabezpečiť dodržiavanie štandardov kvality pri poskytovaní nezaujatých a vedecky podložených vecných a presných informácií o antikoncepcii, jej užívaní, rôznych dostupných možnostiach a pod.

ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O VÝSKUME:

Výskum skúseností s žien s prístupom k interrupcii a antikoncepcii pozostával z troch častí.

V prvej sa realizovali hĺbkové rozhovory s 15 ženami, ktoré podstúpili interrupciu. V druhej časti sme realizovali anonymný online dotazníkový prieskum o skúsenostiach s prístupom k interrupcii. Odpovedalo naň 173 žien zo Slovenska, ktoré interrupciu podstúpili po roku 2009.

V treťom prieskume sme sa prostredníctvom online dotazníka pýtali 621 žien na skúsenosti s prístupom k antikoncepcii a názory na vybrané služby reprodukčného zdravia.

Zdroj: Jójárt P., Mesochoritsová A., Filadelfiová J., Faragulová Z., Holubová B.: Skúsenosti žien s prístupom k interrupciám a antikoncepcii na Slovensku - Beh cez prekážky k rešpektujúcim a bezpečným službám reprodukčného zdravia. Možnosť Voľby 2021. Dostupné na: <http://moznostvolby.sk/skusenosti-zien-s-pristupom-k-interrupciam-a-antikoncepcii-na-slovensku/>

Možnosť voľby (2001) sa od svojho vzniku systematicky venuje zlepšovaniu úrovne reprodukčných práv a zdravia na Slovensku. Patrí k najaktívnejším advokačným organizáciám v oblasti ľudských práv žien a rodovej rovnosti. Okrem reprodukčného zdravia sa venuje prevencii rodovo podmieneného násillia a uplatňovaniu rodového hľadiska vo verejných politikách. Jej členky pripomienkujú legislatívne materiály, monitorujú aktuálny stav, realizujú výskumy a formulujú kroky potrebné na zlepšenie situácie. Pôsobia v participatívnych orgánoch (napr. Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť), spolupracujú s ľudskoprávnymi organizáciami, verejnými inštitúciami či médiami a zvyšujú povedomie o téme. Dlhodobo sa venujú vzdelávaniu formou zážitkových rodových tréningov pre rôzne cieľové skupiny, vrátane politikov a političiek. Snom a cieľom jej členiek je, aby Slovensko bolo spravodlivou a starostlivou krajinou, kde všetky a všetci môžeme žiť dôstojný život.

„Materiál bol vytvorený v rámci projektu ‘Nebudte ticho s nami!’. Projekt je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou“.